

Сьогодні
14.02.2024

Урок
№45

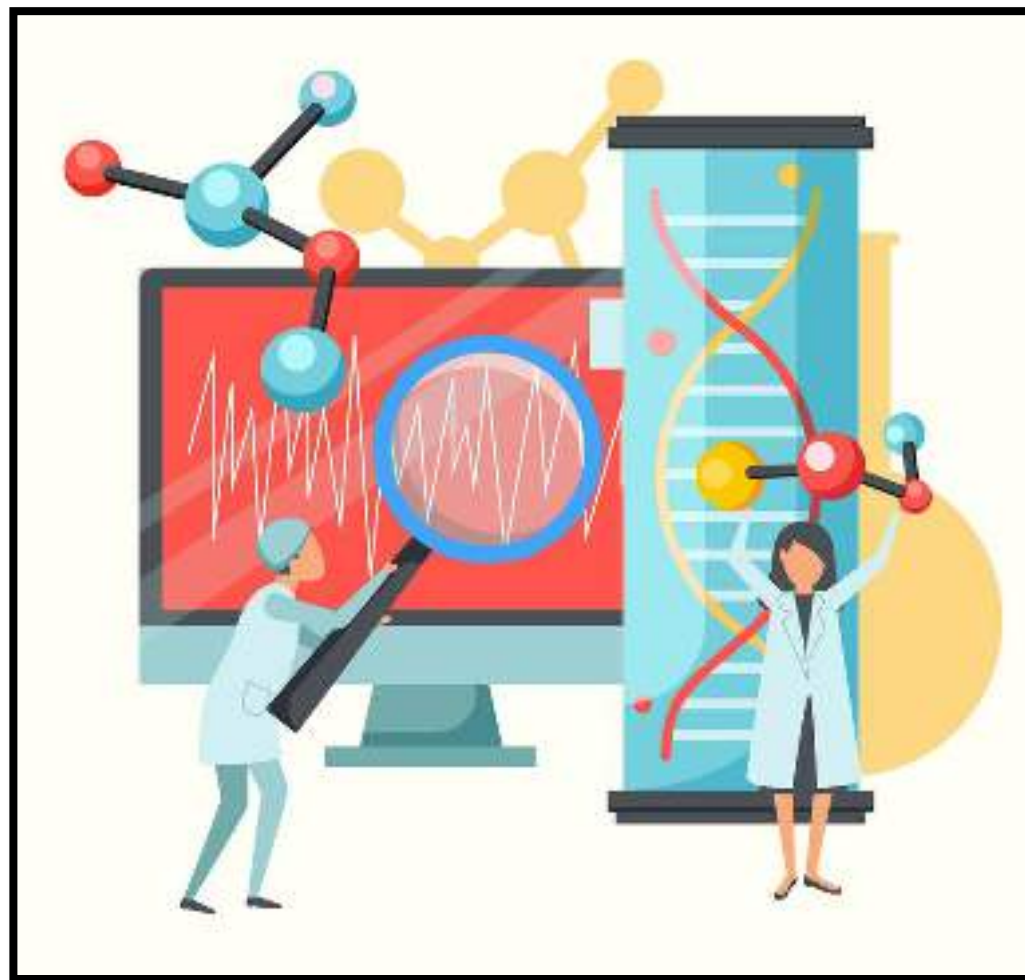
**Здатність металів витискувати
водень з кислот.
Витискувальний ряд металів**

Ви зможете:

- трактувати взаємодію кислот з металами як хімічне явище;

- пояснити, за якою ознакою укладено витискувальний ряд металів;

- пояснити особливості реакцій заміщення.

Актуалізація опорних знань. Закінchte речення

Неорганічна хімія – це ...

Оксид – це ... Наведіть приклади.

Кислота – це ... Наведіть приклади.

Основа – це ... Наведіть приклади.

Сіль – це ... Наведіть приклади.

Кислотні оксиди – це ... Наведіть приклади.

**Чи з усіма речовинами
взаємодіють кислоти?**

Властивість металів реагувати з кислотами дослідив учений Микола Миколайович Бекетов. За здатністю металів витіснити водень з розчинів кислот він уклав 1863 року «Витискувальний ряд металів», або «Ряд активності металів».

Усі метали, які в ряду активності розташовані ліворуч від Гідрогену, здатні витискувати водень із розчинів кислот. Ті самі метали, які розташовані після Гідрогену, під час взаємодії з розчинами кислот водень не витискують. Винятком є нітратна кислота, реакції її взаємодії з металами відбуваються більш складно. Ми будемо вивчати їх у старших класах.

Цей ряд уперше склав і дослідив
видатний учений Микола
Миколайович Бекетов, тому цей ряд
має ще одну назву – ряд Бекетова.
Існують і інші назви: «Витискувальний
ряд металів», «Ряд напруг металів»,
«Електрохімічний ряд напруг металів».

Li K Ba Ca Na Mg Al Mn Zn Cr Fe Cd Ni Pb (H₂) Cu Hg Ag Pt Au
← хімічна активність металів зростає

У багатьох хімічних реакціях беруть участь прості речовини, зокрема метали. Метали можуть взаємодіяти майже з усіма класами неорганічних сполук, що вивчають у шкільному курсі хімії. Однак різні метали виявляють різну активність у хімічних взаємодіях, і від цього залежить, відбуватиметься реакція чи ні.

РЯД ЕЛЕКТРОНЕГАТИВНОСТІ

F	O	N	Cl	Br	I	S	C	Se	P	As	H	B	Si
---	---	---	----	----	---	---	---	----	---	----	---	---	----

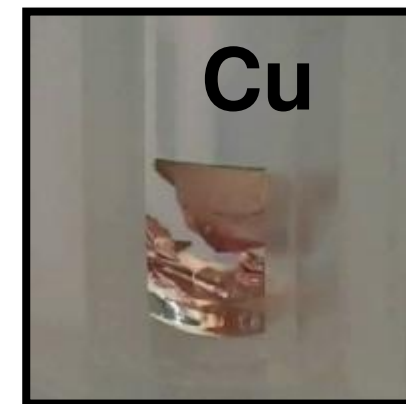
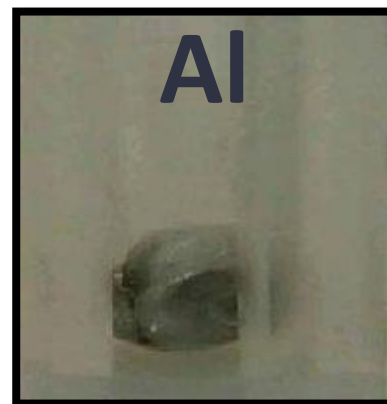
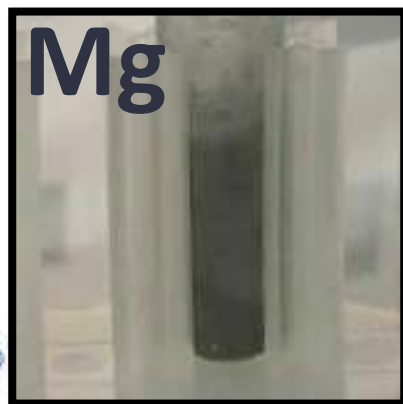
РЯД АКТИВНОСТІ МЕТАЛІВ

Li	K	Ba	Sr	Ca	Na	Mg	Be	Al	Mn	Zn	Cr	Fe	Cd	Ni	Sn	Pb	(H ₂)	Bi	Cu	Ag	Hg	Pt	Au
----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-------------------	----	----	----	----	----	----

Сьогодні

Розгляд ряду активності металів

Витісняють водень з кислот

не витісняють

Mg

Al

Zn

Cu

Li, K, Ba, Ca, Mg, Al, Mn, Zn, Fe, Sn, Pb (H₂) Cu, Hg, Ag, Pt, Au

Активність металів зменшується

Li K Ba Ca Na Mg Al Mn Zn Cr Fe Cd Ni Pb (H₂) Cu Hg Ag Pt Au
← хімічна активність металів зростає

Проблема 1. Чому золоті і срібні прикраси не бояться кислот?

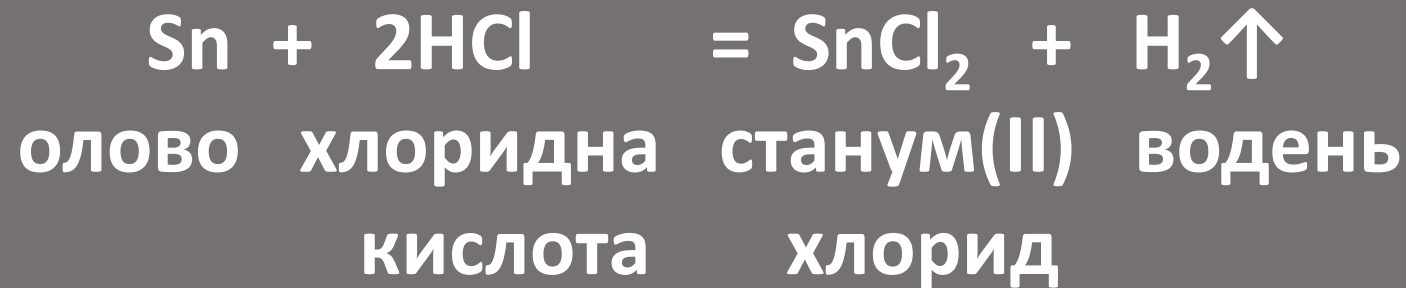
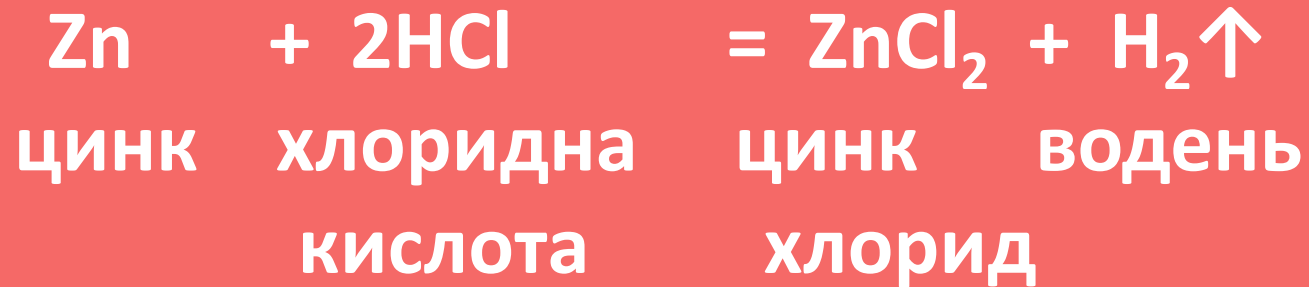
Проблема 2. Чому квашену капусту, кислі соки, кисломолочні продукти не рекомендується зберігати у алюмінієвому посуді?

Метал + кислота $\rightarrow$ сіль + водень $H_2 \uparrow$
(лише метали, які в ряді активності металів стоять до водню $H_2 \uparrow$)

Як і чому метали
«розчиняються» у
кислоті?
Чи справді цей
процес можна
називати
«розчиненням»?

Реакції заміщення — це реакції, у яких атом елемента простої речовини витискує атом іншого елемента зі складної речовини.

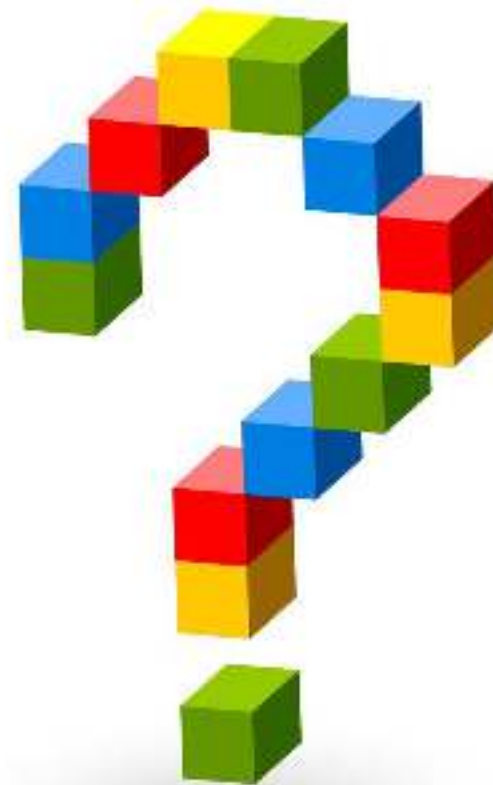

Джерело: youtu.be/SqOEJvwHlcY

Метал + вода $\text{H}_2\text{O} \rightarrow$ луг + водень $\text{H}_2 \uparrow$
(лише з Li по Mg в ряді активності металів)

Чому метал калій у воді
спалахує, а магній — ні?

У проведених дослідах активність магнію була найвищою, цинку — дещо меншою, а мідь узагалі не реагувала з кислотою. Користуючись рядом активності металів, з'ясуйте, як це узгоджується з місцем магнію, цинку та міді в ньому.

Керуючись рядом активності металів, спрогнозуйте можливість взаємодії металу з кислотою за наведеними напівсхемами:

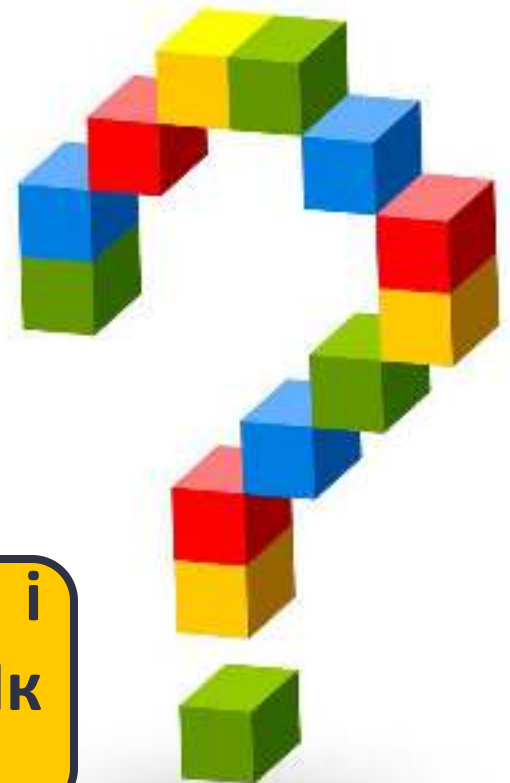
Напівсхеми можливих хімічних реакцій перетворіть на рівняння.

Взаємодія металів із солями

Сіль + метал $\rightarrow$ нова сіль + новий метал $\downarrow$
(якщо сіль-реагент розчинна у воді і метал-реагент активніший за метал-продукти за рядом активності металів)

Яка різниця між золотими і позолоченими виробами? Як «наносять» позолоту?

Ряд активності металів — це ряд, у якому метали розташовано за їхньою здатністю витіснити Гідроген з кислот.

Метали, розташовані в ряді активності до водню, витискують Гідроген з кислот у вигляді простої речовини водню (H_2), метали, розташовані в ряді активності після водню, — ні.

Якісною реакцією на водень є його взаємодія з киснем, під час якої відбувається приглушене хлопання — маленький вибух. Для цієї реакції достатньо запалений сірник піднести до отвору пробірки з воднем.

Реакція заміщення — це реакція між простою та складною речовинами, продуктами якої є нові проста і складна речовини.

Підкресліть формули тих речовин, які витісняють водень з кислот: Hg, Cl₂, Mn, Pb, Hg, C, Fe, Pt. Складіть відповідні рівняння хімічних реакцій, якщо в утворених складних речовинах атоми, що заміщують Гідроген у кислотах, двовалентні.

Mn, Pb, Cd

Укажіть тип хімічної реакції, що відбувається за поданою схемою.

- А. сполучення;
- Б. обміну;
- В. заміщення;
- Г. розкладу.

Сьогодні
13.02.2024

Робота в зошиті

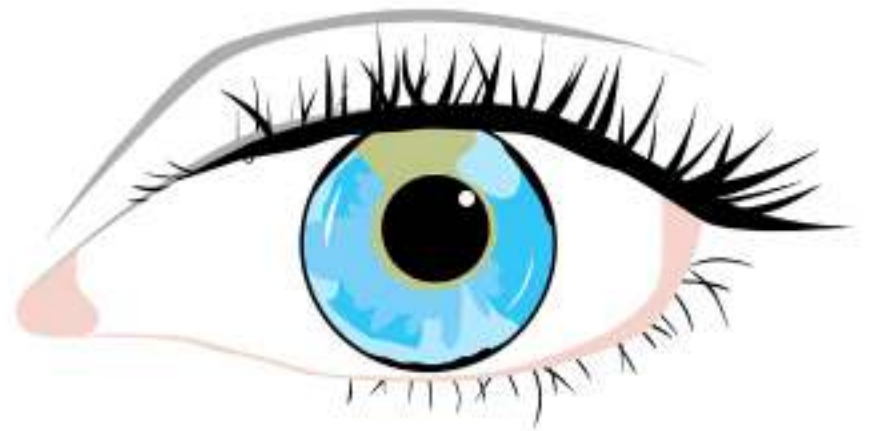
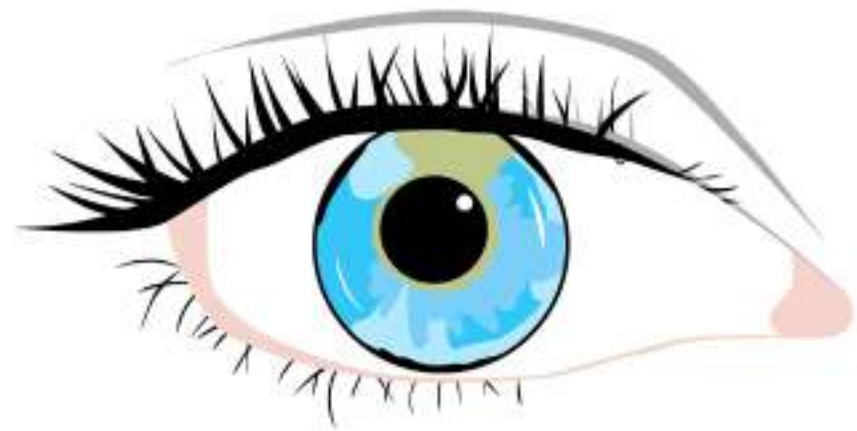
Підкресліть зайве в кожному з переліків:

а) Mg, Cu, Fe;

б) Zn, Cu, Hg.

а) Cu - не витісняє водень з кислот.

б) Zn - витісняє водень з кислот

Увiдповiднiть схеми й типи рiвнянь хiмiчних реакцiй.

Схема реакції		Тип реакції	
1	$\text{H}_2 + \text{O}_2 \rightarrow \text{H}_2\text{O}$	А	заміщення
2	$\text{HgO} \rightarrow \text{Hg} + \text{O}_2$	Б	сполучення
3	$\text{Fe} + \text{HCl} \rightarrow \text{FeCl}_2 + \text{H}_2$	В	розкладу
		Г	обміну

Спрогнозуйте, який з металів — цинк чи олово — за один і той самий час витіснить більший об'єм водню із хлоридної кислоти за умови, що кількість речовини та подрібненість обох металів однакові, а для проведення реакції кислоту взято з однаковим вмістом гідроген хлориду.

Цинк витіснить більший об'єм водню, бо розміщений лівіше від олова і бурхливіше реагує з кислотою.

Що ми сьогодні вивчали на уроці?

Що нового ви дізналися про метали?

Яку інформацію містить ряд активності металів?

Які метали взаємодіють із водою? Які з них взаємодіють за звичайних умов, а які — за високої температури?

**Які метали витісняють водень із кислот?
Приклади?**

За яким принципом треба підбирати метали для витискання інших металів з розчинів солей?

Сьогодні

Online завдання

Відскануй QR-код або
натисни жовтий круг!

